המקנא פרק ראשון סוטה

יג.

ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל [6] וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור עמד אביה ונשקה על ראשה אמר לה בתי נתקיימה נבואתיך וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה אמר לה בתי היכן נבואתיך והיינו דכתיב [1] ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו לידע מה יהא בסוף נבואתה: יוסף זכה וכו': מאי שנא מעיקרא דכתיב [2] ויעל יוסף לקבור את אביו ויעלו אתו כל עבדי פרעה וגו' והדר [3] וכל בית יוסף ואחיו ובית אביו ומאי שנא לבסוף דכתיב [4] וישב יוסף מצרימה הוא ואחיו והדר וכל העולים אתו לקבור את אביו א"ר יוחנן בתחילה עד שלא ראו בבבודן של ישראל לא נהגו בהן כבוד ולבסוף שראו בבבודן נהגו בהן כבוד דכתיב [5] ויבאו עד גורן האטד וכי גורן יש לו לאטד א"ר אבהו מלמד שהקיפוהו כתרים לארונו של יעקב כגורן זה שמקיפים לו אטד שבאו [6] בני עשו ובני ישמעאל ובני קטורה תנא כולם למלחמה באו כיון שראו כתרו של יוסף תלוי בארונו של יעקב נטלו כולן כתריהן ותלאום בארונו של יעקב תנא שלשים וששה כתרים נתלו בארונו של יעקב [5] ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד תנא אפי' סוסים ואפילו חמורים [7] (מאילו מאילו) כיון שהגיעו למערת המכפלה אתא עשו קא מעכב אמר להן [6] ממרא קרית הארבע היא חברון [8] ואמר רבי יצחק קרית ארבע ארבע זוגות היו אדם וחוה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה איהו קברה ללאה בדידיה והאי דפייש דידי הוא אמרו ליה זבינתה אמר להו נהי דזבינו בכירותא פשיטותא מי זבינו אמרו ליה אין דכתיב [7] בקברי אשר כריתי לי וא"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק [7] אין כירה אלא לשון מכירה שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה אמר להו הבו לי איגרתא אמרו ליה איגרתא בארעא דמצרים היא ומאן ניזיל ניזיל נפתלי דקליל כי איילתא דכתיב [8] נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר א"ר אבהו אל תקרי אמרי שפר אלא אמרי ספר חושים בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אודניה אמר להו מאי האי ואמרו ליה קא מעכב האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים אמר להו ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון [9] שקל קולפא מחייה ארישיה נתרן עיניה ונפלו אכרעא דיעקב פתחינהו יעקב לעיניה ואחיך והיינו דכתיב [9] ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה דכתיב [10] למה אשכל גם שניכם יום אחד ואע"ג דמיתתן לא ביום אחד הואי קבורתן מיהא ביום אחד הואי ואי לא [3] עסק ביה יוסף אחיו לא הוו מעסקי ביה והכתיב [11] וישאו אותו בניו ארצה כנען אמרו הניחו לו כבודו במלכים יותר מבהדיוטות: מי לנו גדול מיוסף כו': ת"ר בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצות שנאמר [12] חכם לב יקח מצות וגו' [10] ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור אמרו בת אשר נשתיירה מאותו הדור הלך משה אצלה אמר לה כלום את יודעת היכן יוסף קבור אמרה לו ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בנילוס הנהר כדי שיתברכו מימיו הלך משה ועמד על שפת נילוס אמר לו יוסף הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מוטב אם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך מיד צף ארונו של יוסף ואל תתמה היאך ברזל צף שהרי כתיב [13] ויהי האחד מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים וגו' אהה אדוני והוא שאול ויאמר איש האלהים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל והלא דברים ק"ו ומה אלישע תלמידו של אליהו ואליהו תלמידו של משה צף ברזל מפני מפני משה רבינו על אחת כמה וכמה רבי נתן אומר [14] בקברניט של מלכים היה קבור הלך משה ועמד על קברניט של מלכים אמר יוסף הגיע עת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם והגיעה שבועה שהשבעת את ישראל אם אתה מראה עצמך מוטב ואם לאו הרי אנו מנוקין משבועתך באותה שעה נזדעזע ארונו של יוסף נטלו משה והביאו אצלו וכל אותן שנים שהיו ישראל במדבר היו שני ארונות הללו אחד של מת ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה והיו עוברין ושבין אומרים מה טיבן של שני ארונות ואחד של שכינה וכי מה דרכו של מת להלך עם שכינה אמרו הללו אמרו אחד של מת

קיים

מאי שנא מעיקרא. דלקדמיניהו למצרים מקמי מאי יוסף ומאי שנא לבסוף דכתיב הוא ואחיו והדר וכל העולים אתו: **וכי.** דרך לאסוף אטדין ולעשות מהן גורן: **שמקיפין לו אטד ושמה כתרים.** י"ב נשיאים דישמעאל וכ"ג אלופים כ"ה הן תימן וקנז נמנו כ' פעמים וא"ת הן מלך נמנה כ' פעמים שני קרח הן אחד מבני אליפז ואחד מבני אהליבמה. ומ"מ ל"ה הן וכתרו של יוסף הרי ל"ו: **קא מעכב.** שלא יקברוהו שם: **אמר.** קרית ארבע שמה שפיה מחזקת אלא ד' זוגות. הא דא"ל יאמר לאו מלמא דעשו היא אלא גמרא קאמר ליה למימר טעמא דעיכובא דידאי כן הוה כדברי עשו שפיה מחזקת אלא ח' קברים: **איסו.** יעקב: **קברה ללאה בדידיה.** בחלק המגיעו לדכתיב ושמה קברתי את לאה [6]: **וזבינתיה.** כשמכרת הבכורה: **נהי דזבינתי לבכורתי.** ולא אטול פי שנים אלא כמוהו: **פשיטותא מי זבינו.** חלקי בחלק פשוט לא מכרתי: **א"ל אין.** פשיטותיך נמי זבנת חלקך כמערה זו לגמרי שכך אמר אביו בשעת מיתה אשר כריתי לי ואין כירה אלא לשון מכירה כמו ואכירה לי בחמשה עשר כסף (הושע ג): **הכו איגרתא.** הרלו אגרת מכירה: **יקירן אודניה.** כבדו אזניו משמוע: **מאי האי.** למה אינכם קוברין אותו: **שקיל גולפיה.** מקל כמו גולפי עוטי בלע מאכימי בערכין (דף כב.): **ואי לא איעסק ביה יוסף אחיו מי לא הוי מיעסקי ביה.** כלומר היאך הניחוהו אחיו ליוסף ליטול לו את הסם לבדו של קבורת אביהם וכי פרקו מעליהן העול ולא חסו לו ואם לא נתעסק בו הוא הם לא היו עסוקין בו והכתיב וישאו אותו בניו אלמא אף הם היו עסוקין במשאו (ג) וקבורתו ומסקנא כתיב אחרי קברו את אביו [9]) אלא הכתוב בו שהוא היה עיקר הדבר: **אמרו.** אחיו ביניהן הניחו לו להתעסק בו כנגד כולנו: **כבודו.** של אביו במלך יותר מבהדיוטות שיוסף מלך הוא: **נתעסקו בביזה.** (ד) של מצרים: **כדי שיתברכו מימיו.** תמיד לפי שאין ארץ מצרים שותה ממי גשמים אלא שכולה עשויה יאורים ותעלות מילוים עד סוף המדינה כמה פרסאות וילים עולה ומשקה ומתברך ומתמלא אותן יאורים ומשקין מהן השדות והיינו דכתיב (זכריה יד) והיה [9] אם לא יעלה מכל משפחות וגו' לא עליהם יהיה הגשם ואם משפחת מצרים לא תעלה ולא [9] תבא ולא עליהם ואין כתיב כאן הגשם אלא ולא עליהם יהיה אותו נהר שהן שותין ממנו ויותמן בן עוזיאל מרגם ולא עליהם מיסק נילוס: **ויסי באחד מפיו הקורה וגו'.** בתלמידי אליעזר כתיב במלכים: **והוא שאול.** השאילוהו לו: **תלמידו של משה.** ולא שלמד מפיו אלא תורתו של משה למדו [6]) לאליהו: **בקברניט של מלכים.** בקברות של מלכים. ולשון יוני הוא:

מאי שנא בת אשר נשתיירה מאותו הדור. מימה והלא מכיר ויאיר בן מנשה נולדו בימי יעקב והיו מבני האדון למה לא שאלם משה והם היו מבני בניו של יוסף י"ל שסוד הגאולה נמסר לסרח כדאיתא בפירקי ר"א (פרק מח) וכיון שבא משה הלכו זקני ישראל אצלה לפי שכבר נכשלו על ידי בני אפרים שיצאו שלשים שנה לפני הקץ ונמלכו עמה בה ואמרה להם מה לשון אמר לכם המושיע הזה אמרו לה פקוד פקדתי אמרה להם א"כ הוא הוא לכך הלך גם משה אצלה. מתוספת רבי: סמליון

סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור. מימה והלא מכיר ויאיר בן מנשה נולדו בימי יעקב והיו מבני האדון למה לא שאלם משה והם היו מבני בניו של יוסף י"ל שסוד הגאולה נמסר לסרח כדאיתא בפירקי ר"א (פרק מח) וכיון שבא משה הלכו זקני ישראל אצלה לפי שכבר נכשלו על ידי בני אפרים שיצאו שלשים שנה לפני הקץ ונמלכו עמה בה ואמרה להם מה לשון אמר לכם המושיע הזה אמרו לה פקוד פקדתי אמרה להם א"כ הוא הוא לכך הלך גם משה אצלה. מתוספת רבי: סמליון

מסורת הש"ס

[6]) [לעיל יב.], [3]) ס"פ לי"ב, [3]) [עירובין נג.], [4]) [ר"ה כו. מולין לב. ע"ש], [5]) [ע' תוס' נזיקין נה: ד"ה ביהודה], [1]) [תוספתא פ"ד], [1]) [פירוש בית הקברות אל מלכים והיו שם מרוצות הרבה ולא היה משה יודע לאהיו. עדוך ערך קברעו כ], [6]) [בראשית נ], [7]) ע"ל אמר ונו' ולא, [5]) [בראשית נ], [7]) ע"ל כאה, [8]) ס"פ לאליפס,

הגהות הב"ח

(א) גמ' שנאמר שם כני עשו: (ב) שם ומי לא איעסק ביה יוסף אחיו מי לא הוי: (ג) ר"ש ד"ה ומי לא וכו' ובקבורתו כתיב אחרי כל"ל ותיבת ומסקנא נמחק: (ד) ר"ה נתעסקו בביזה וינצלו את מצרים:

מוסף רש"י

כגורן זה שמקיפין לו אטד. המוקף סיג של קוצים (בראשית נ י). **אשר כריתי לי.** קניתי, דיעקב זכה מעשו (תולדות לב.) כמו אמר קנימי (בראשית נ ה).

תוספות שאנץ

תאנא ל"ו כתרים נתלו בארונו של יעקב י"ב נשיאים דישמעאל וי"ד דאלופי בני עשו הכתובים בסדר וישלח. ומבני קטורה זמרן ויקשן מדן ומדין ישבק ושוח הרי ששה ויקשן ילד את שבא ואת דדן. ושבא חלה כתרו של אביו. ומדין הוריש כתרו לה' בניו. [6]) חנוך ועיפה ועפר ואבידע ואלדעה הרי ה' כתרים הרי י' בני קטורה ל"ו כתרים. והשתא אתי שפיר דקתני לעיל אתו בני עשו וישמעאל ובני קטורה ודלא כפ"ה דלא היה לו להזכיר כלל בני קטורה דס"ה י"ב נשיאים דישמעאל וכ"ג אלופים נמנו בעשו וא"ת כ"ה הם תימן וקנז נמנו ב' פעמים. וא"ת קרח נמנה ב' פעמים ושני קרח הרי אחד מבני אליפז ואחד מבני אהליבמה מ"מ ל"ה הם וכתרו של יוסף [הרי ל"ו] כפ"ה: שקל קולפא מחייה. תי' דירו' בכתובות אמרי המסורה היא בידם דיהודה קני ליה לעשו שנא' ירד בעודך אוביך. ב) ויכול להיות שאותו בשעה שהרג לעשו לשניהם והרגו אותו. אמרו סרח בת אשר נשתיירה. וא"ת הרבה נשתיירו מאותו הדור כדתניא בפ' יש נוחלין. יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה נולדו בימי מנשה ולא מתו עד שנכנסו ישראל לארץ. ומכיר ודאי נולד בימי יעקב וגם יוסף גדל את בניו כדכתיב גם בני מכיר בן מנשה יולדו על ברכי יוסף ולא היה הולך אצלה לשאול היכן הוא מכל הגדולים שבדור. ר"ל דאיתא במדרש דאגדה שיגע בו משה ג' ימים עד שפגעה בו סגולה סרח בת אשר אמרה לו מה אתה מבקש אמר לה ארונו

תורה אור השלם

1. וַתִּתְצַב אֲחֹתוֹ מֵרָחוֹק לִדְעָה מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ:
שמות ב ד
2. וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹּר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ אִתּוֹ כָּל עַבְדֵי פַרְעֹה זִקְנֵי בֵיתוֹ וְכֹל זִקְנֵי אֶרֶץ מִצְרָיִם:
בראשית נ ז
3. וְכֹל בֵּית יוֹסֵף וְאַחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם וְצֹאנָם וּבְקָרָם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן:
בראשית נ ח
4. וַיָּשָׁב יוֹסֵף מִצְרַיְמָה הוּא וְאֶחָיו וְכָל הָעֹלִים אתו לִקְבֹּר אֶת אָבִיו אַחֲרֵי קָבְרוֹ אֶת אָבִיו:
בראשית נ יד
5. וַיָּבֹאוּ עַד גֹּרֶן הָאָטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַّרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפֵּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אֵבֶל שִׁבְעַת יָמִים:
בראשית נ י
6. וַיַּבֵּא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק:
בראשית לה כז
7. אֲבִי הִשְׁבִּיעֵנִי לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקִבְרִי אֲשֶׁר כָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאָשׁוּבָה:
בראשית נ ה
8. נַפְתָּלִי אַיָּלָה שְׁלֻחָה הַנֹּתֵן אִמְרֵי שָׁפֶר:
בראשית מט כא
9. יִשְׂמַח צַדִּיק כִּי חָזָה נָקָם פְּעָמָיו יִרְחַץ בְּדַם הָרָשָׁע:
תהלים נח יא
10. עַד שׁוּב אַף אָחִיךָ מִמְּךָ וְשָׁכַח אֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לוֹ וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם לָמָּה אֶשְׁכַּל גַּם שְׁנֵיכֶם יוֹם אֶחָד:
בראשית כז מה
11. וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָנָיו אַרְצָה כְּנָעַן וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּמְעָרַת שְׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם אֶת הַשָּׂדֶה לַאֲחֻזַּת קָבֶר מֵאֵת עֶפְרֹן הַחִתִּי עַל פְּנֵי מַמְרֵא:
בראשית נ יג
12. חֲכַם לֵב יִקַּח מִצְוֹת וְאֱוִיל שִׂפָתַיִם יִלָּבֵט:
משלי י ח
13. וַיְהִי הָאֶחָד מֹפִיל הַקּוֹרָה וְאֶת הַבַּרְזֶל נָפַל אֶל הַמָּיִם וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר אֲהָהּ אֲדֹנִי וְהוּא שָׁאוּל:
מלכים ב ו ה

תוס' שאנץ (המשך)

של יוסף אמרה לו ארון של מתכת והשתא ניחא שלא הלך אצלה אלא שפגעה בו הגידה לו הדבר. ארון של מתכת יש וקבעוהו בנילוס. וכי דרכו של מת להלך עם השכינה במדרש יש ששמו עצמות יוסף בתוך עור של כבש ונכנסה בו באותו עור רוח חיים והיינו דכתיב ונהג כצאן יוסף: קיים זה מה שכתוב בזה סי' במכילתא פס' כתיב הכא אנכי וכתיב ביוסף התחת אלהים אנכי. כתיב הכא לא יהיה לך אלהים אחרים וכתיב בזה את האלהים אני ירא. כתיב הכא זכור. וכתיב הכא וטבות שכת והכן ואין והכן אלא לשבת שנא' והיה ביום השישי והכינו. כל י' הדברים ולא השנא את אחיך ולא תקום ולא תטור וחי אחיך עמך ל"ה: את מספר ימיך אמולא ראם זכה מוסיפין לו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com